

TURKEY RIGHTS MONITOR

Sayı 64 | 6-12 Eylül 2021

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

Hafta boyunca savcılar en 336 kişi hakkında Gülen hareketiyle irtibatlı oldukları gerekçesiyle gözaltı kararı verdi. Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu (WGAD) tarafından Ekim 2020'de yayımlanan bir [görüş belgesinde](#) söz konusu grupla bağlantılı olduğu iddia edilen kişilerin geniş çaplı ve sistematik olarak hürriyetinden mahrum bırakılmasının insanlığa karşı suç teşkil edebileceği belirtildi. Derneğimiz 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana gerçekleşen Gülen hareketi bağlantılı toplu gözaltı uygulamalarını detaylı bir [veritabanı](#) vasıtasıyla sistematik olarak kayda geçirmektedir.

6 Eylül: Medyada yer alan haberlerde Gülen hareketiyle irtibatlı olduğu gerekçesiyle cezaevinde bulunan 82 yaşındaki mahkum Yusuf Bekmezci'nin ilerleyen yaşına ve ciddi sağlık sorunlarına rağmen tahliye edilmediğine [dikkat çekildi](#).

8 Eylül: Anayasa Mahkemesi, 27 yıldır cezaevinde tutulan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına rağmen tahliye edilmeyen şair İlhan Sami Çomak'ın durumuyla ilgili uzun tutukluluk ve adil olmayan yargılama şikayetlerini [reddetti](#).

KEYFİ YAŞAM HAKKI İHLALLERİ

10 Eylül: Sakarya'da bir polis aracı 14 yaşındaki bir çocuğa çarparak çocuğun ölümüne [neden oldu](#). Son iki haftada yaşanan üçüncü benzer çocuk ölümünün ardından Türkiye İnsan Hakları Vakfı bir infografik yayınlarak 1 Ocak 2018-10 Eylül 2021 tarihleri arasında dokuzu çocuk ve biri engelli olmak üzere toplam 16 kişinin güvenlik güçleri veya kamu görevlilerine ait araçlar tarafından çarpıldıktan sonra hayatını kaybettiğini [raporladı](#).

10 Eylül: Önceki hafta Şırnak'ta zırhlı bir polis aracının yedi yaşındaki bir çocuğun ölümüne neden olduğu olayla ilgili hazırlanan bir polis raporu, çocuğu "asli kusurlu taraf" olarak [nitelendirdi](#).

10 Eylül: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2009 yılında Van'da jandarma güçleri tarafından vurularak öldürülen 19 yaşındaki Murat Yılmaz'ın davasında Türkiye'yi suçlu bularak tazminat ödemeye [mahkum etti](#).

ZORLA KAYBEDİLMELER

Hafta boyunca, 2016-2018 yılları arasındaki olağanüstü hal döneminde görevlerinden ihraç edilen ve sırasıyla 6 Ağustos 2019 ve 29 Aralık 2020 tarihlerinde ortadan kayboldukları ihbar edilen eski kamu çalışanları [Yusuf Bilge Tunç](#) ve [Hüseyin Galip Küçüközyiğit](#)'ten bir haber alınamadı. Tunç ve Küçüközyiğit'in ortadan kaybolması 2016 yılından bu yana yaşanan ve Türk hükümetinin dahil olduğuna dair güçlü bulgular içeren bir dizi zorla kaybedilme vakasının son örnekleri oldu.

TOPLANTI VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

6 Eylül: Hakkari Valiliği il sınırları içerisinde her türlü açık hava toplantı ve gösterisini 15 gün boyunca [yasakladı](#).

6 Eylül: Bitlis Valiliği il sınırları içerisinde her türlü açık hava toplantı ve gösterisini 15 gün boyunca [yasakladı](#).

8 Eylül: Anayasa Mahkemesi bir kararında, bir güneydoğu ilinde valilik tarafından tüm açık hava gösterilerinin yasaklanmasının Anayasa'daki toplantı ve gösteri hakkını ihlal ettiğine [hükmetti](#).

9 Eylül: Osmaniye savcıları HDP üyesi Müslüm Çağan ve sunucu Erdal Tecik hakkında 2018 yılında Nevruz gösterilerine katılımları ile irtibatlı terörizm suçlamaları

gerekçesiyle cezalandırılmaları talebiyle iddianame [hazırladı](#).

9 Eylül: İstanbul'da bir mahkeme, Haziran ayında bir LGBT onur yürüyüşü sırasında gözaltına alınan 46 kişi hakkında savcılar tarafından hazırlanan bir iddianameyi [kabul etti](#).

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

6 Eylül: Muğla'da bir mahkeme, bölgede yakın zamanda yaşanan orman yangınları sırasında tahliye edilen bir otelin daha önceki bir orman yangınında tahrip olan alanda inşa edildiğine dair haberlere [erişim engeli](#) getirdi.

6 Eylül: Diyarbakır'da bir mahkeme Kürt sorununa ilişkin yayınlarıyla öne çıkan JinNews haber sitesi tarafından kullanılan iki internet sayfasına ulusal güvenlik gerekçesiyle [erişim engeli](#) getirdi.

7 Eylül: İstanbul'da bir mahkeme modacı Barbaros Şansal'ı 2017 yılındaki bir tweetinde hükümeti aşağıladığı gerekçesiyle üç ay 22 gün hapis cezasına [çarptırdı](#).

7 Eylül: Gazeteci Kadınlar Koalisyonu (CFWIJ) bir aylık [raporunda](#) Ağustos ayında Türkiye'de kadın gazetecilere yönelik sekiz ihlal vakası yaşandığını kayda geçirdi.

8 Eylül: RTÜK hükümete muhalif Halk TV kanalına, bir yorumcunun sosyal medyadaki bir videoda ana muhalefet liderine kaba davranan bir kadına yönelik eleştirileri nedeniyle para cezası [verdi](#).

9 Eylül: Şanlıurfa savcıları, iktidar partisi bağlantılı kişiler tarafından katledilen üç aile üyesi için adalet talebiyle aylardır oturma eylemi düzenlemesiyle kamuoyunda adı duyulan Emine Şenyaşar hakkında hazırladıkları iddianamede "kamu görevlisine hakaret" suçlamasıyla dört yıla kadar hapis cezası [talep etti](#).

9 Eylül: İstanbul'da bir mahkeme, muhalefet milletvekili Ahmet Şık tarafından paylaşılan ve cumhurbaşkanının avukatlarından biri hakkında iddialar içeren bir sosyal medya paylaşımına [erişim engeli](#) getirdi.

10 Eylül: Aydın'da polis siyasi aktivist Hikmet Hazer'i afiş astığı gerekçesiyle [gözaltına aldı](#).

10 Eylül: Medya Araştırmaları Derneği, Ekim 2020'de yürürlüğe giren yeni sosyal medya yasasının etkileri

üzerine bir [rapor](#) yayımlayarak, Ekim 2020 ile Nisan 2021 arasında Türk yetkililerin en az 658 dijital içeriğin yok edilmesini talep ettiğini; bunların 336'sının yolsuzluk iddiası içeren, 308'inin de üst düzeyli hükümet görevlilerinin adının karıştığı görevi kötüye kullanma iddiası içeren haberler olduğunu duyurdu

SEYAHAT ÖZGÜRLÜĞÜ

9 Eylül: İstanbul'da bir mahkeme akademisyen ve köşe yazarı Mümtazer Türköne hakkında daha önce getirilmiş bir yurtdışına çıkış yasağının tedavi ihtiyacı nedeniyle kaldırılması için yapılan başvuruyu [reddetti](#).

10 Eylül: Anayasa Mahkemesi, 2016 yılında bir barış bildirisine imza attığı için akademisyen Latife Akyüz hakkında getirilen yurtdışına çıkış yasağının hak ihlali teşkil ettiğine [karar verdi](#).

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE HUKUK DEVLETİ

8 Eylül: Anayasa Mahkemesi, 27 yıldır cezaevinde tutulan ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına rağmen tahliye edilmeyen şair İlhan Sami Çomak'ın durumuyla ilgili uzun tutukluluk ve adil olmayan yargılama şikayetlerini [reddetti](#).

10 Eylül: Anayasa Mahkemesi, bir bireysel başvuruya ilişkin kararında istihbarat raporlarının bir kişinin kamu görevine atanmasına başlı başına bir engel teşkil edemeyeceğine [karar verdi](#).

KÜRT AZINLIK

6 Eylül: Eski milletvekili Aysel Tuğluk'un avukatları bir yazılı açıklama yayımlayarak müvekkillerinin cezaevinde yaşadığı sağlık sorunları için tedavi imkanlarından mahrum bırakıldığını [duyurdu](#).

6 Eylül: Diyarbakır'da bir mahkeme Kürt sorununa ilişkin yayınlarıyla öne çıkan JinNews haber sitesi tarafından kullanılan iki internet sayfasına ulusal güvenlik gerekçesiyle [erişim engeli](#) getirdi.

6 Eylül: İsmail Beşikçi Vakfı bir rapor yayımlayarak Kürtçe dilinde performans gösteren müzisyenlerin ve tiyatro sanatçılarının karşı karşıya kaldığı hak ihlallerini belgeledi ve son yıllarda Kürtçe'nin artan oranda kriminalize edildiğini ve sınırlandırıldığını [not etti](#).

9 Eylül: Osmaniye savcılarını HDP üyesi Müslüm Çağan ve sunucu Erdal Tecik hakkında 2018 yılında Nevruz gösterilerine katılmaları ile irtibatlı terörizm suçlamaları gerekçesiyle cezalandırılmaları talebiyle iddianame [hazırladı](#).

10 Eylül: Adana'da bir okulun merdivenlerine "Türkçe konuş ya da sus" yazıldığı haberlerde [yer aldı](#).

11 Eylül: Mersin'de yaşayan bir Kürt ailenin evinin kapısına ırkçı hakaretler [yazıldı](#).

DİĞER AZINLIKLAR

7 Eylül: Hrant Dink Vakfı, nefret söylemine ilişkin yayınladığı bir [dijital arşivde](#), Türkiye'de 2009 ve 2019 yılları arasında basında yer alan ulusal, etnik ve dini kimlik temelli ayrımcı söylem ve nefret söylemi içeren metinleri sistemli olarak kayda geçirdi.

CEZAEVİ KOŞULLARI

6 Eylül: Eski milletvekili Aysel Tuğluk'un avukatları bir yazılı açıklama yayımlayarak müvekkillerinin cezaevinde yaşadığı sağlık sorunları için tedavi imkanlarından mahrum bırakıldığını [duyurdu](#).

7 Eylül: Ankara'da bir cezaevi yönetimi, şarkı söyledikleri ve halay çektikleri gerekçesiyle dört mahkum hakkında [soruşturma açtı](#) ve ceza olarak mahkumların iletişim haklarını bir ay boyunca kısıtlamaya karar verdi.

MÜLTECİLER VE GÖÇMENLER

6 Eylül: İstanbul'da polis Uygur göçmen Kurban Tohtiniyaz'ı gözaltına aldı. Aile üyeleri sosyal medyada Tohtiniyaz'ı karakolda ziyaret etmelerine izin verilmediğini [duyurdu](#). Tohtiniyaz'ın Uygurların soykırım boyutunda kötü muameleye tabi tutulduğu Çin'e sınır dışı edilmesinden endişe ediliyor.

7 Eylül: Uluslararası Af Örgütü, bir [rapor](#) yayımlayarak Suriyeli mültecilerden ülkesine dönenlerin karşılaştığı sistematik kötü muameleyi belgeledi. Rapor Türkiye'de muhalefet partileri tarafından Suriyeli mültecilerin Suriye'ye döndürülmesi yönünde çağrı ve vaatlerin artarak devam ettiği bir sırada yayımlandı.

9 Eylül: Milletvekili ve insan hakları savunucusu Ömer Faruk Gergerlioğlu, Türkiye'de 4 Ağustos günü ortadan kaybolan ve yakın çevresinin akıbetinden endişe ettiği

Ugandalı muhalif blogger Fred Kajubi'nin nerede olduğuna ilişkin olarak hükümete soru önergesi [verdi](#).

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

9 Eylül: İzmir'deki bir cezaevinde gardiyanların hasta mahkum Abdulhalim Kırtay'a kötü muamelede bulunduğu [haberleştirildi](#).

10 Eylül: Diyarbakır Barosu, Diyarbakır'daki cezaevlerinde tutulan reşit olmayan mahkumlara yönelik fiziksel ve psikolojik kötü muamele hakkında [suç duyurusunda](#) bulundu. Gardiyanlar hakkındaki suç duyurusu çocuk cezaevinde tutulan mahkumlarla gerçekleştirilen mülakatların ardından yapıldı.

10 Eylül: Adana'da polisin gözaltında bulunan üç kişiye işkence ettiği [duyuruldu](#).

11 Eylül: Muhalefet milletvekili ve insan hakları savunucusu Sezgin Tanrıkulu, Türkiye'de Temmuz ayında 248 işkence şikayeti yapıldığını, bunların 67'sinin cezaevlerinde yaşandığını [duyurdu](#).

12 Eylül: Denizli'deki bir cezaevinde gardiyanların mahkum Ekim Polat'a daha önceki bir işkence vakasını savcılara şikayet ettiği için tekrar işkence ettiği [haberleştirildi](#).

KADIN HAKLARI

8 Eylül: Bianet haber sitesi tarafından yayımlanan bir aylık [rapora](#) göre Ağustos ayında en az 34 kadın erkekler tarafından öldürüldü ve 61 kadın şiddete maruz kaldı.